

POINT ONE: Kosovski parlamentarni izbori – rezultati iz perspektive Srba sa severa Kosova

O istraživanju

Point One - Izbori 2017. Istraživanje o rezultatima vanrednih izbora na Kosovu 2017, ima za cilj da predstavi analitičke i statističke pokazatelje očekivanja koja imaju Srbi sa severa Kosova, što se tiče stavova i prioriteta izabranih predstavnika koji bi trebalo da rade u interesu srpske zajednice na Kosovu. Osim toga, ovo istraživanje razmatra u kolikoj meri su Srbi sa severa Kosova upoznati sa političkom dinamikom na centralnom nivou i sa demokratskim značajem samog izbornog procesa, u svetlu opširnog izveštaja o nedopuštenom ponašanju stranaka koje su se kandidovale za mesta u parlamentu.

Metod ispitivanja: Anketa lice u lice

Anketa: 16 pitanja, trajanje ispitivanja prosečno 5 minuta

Vreme istraživanja: 12-15. juna

Lokacija istraživanja: Sever Kosova – opštine Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavić

Uzorak: 200 ispitanika

Struktura i pitanja u ovoj studiji razvijena su od strane Programske kancelarije AKTIV-a.

Autor studije: **Miodrag Marinkovic, Program Director of AKTIV**

Prikupljanje i analiza podataka: **Milica Radovanović and Miloš Timotijević, CIVIC ENERGY CENTER**

Rezime

Politička kriza koja je nastala kao rezultat disfunkcionalnih unutrašnjih odnosa između partija koje čine vladajuću koaliciju na Kosovu, dovela je do vanrednih izbora u junu 2017. Izbori su se održavali tokom stagnacije procesa pregovora između Beograda i Prištine i zastoja u napretku integracije Kosova u EU. Uzrok ovih kašnjenja bili su disfunkcionalni odnosi unutar vladajuće koalicije, a između ostalog i problem demarkacije između Crne Gore i Kosova. Kosovski Srbi su izašli na izbore sa šest različitih lista, za razliku od prethodnih parlamentarnih izbora kada je jedini kandidat bila Srpska Lista, lista građana koji su imali podršku partija iz Beograda, koje su bile deo istog partijskog sistema. Upravo ovakav sastav Srpske liste i prisiljeno jedinstvo, doveli su do unutrašnjih napora, izdvajanja nekoliko istaknutih pojedinaca, što je otvorilo put brojnijim predstavnicima kosovskih Srba na izborima 2017.

Glavni zaključak izbornog procesa kao i ove studije, jeste podizanje svesti Srba sa severa Kosova, po pitanju političkih procesa unutar Kosovskog ustavnog sistema. Zvanični i statistički podaci ove studije svedoče o velikoj izlaznosti na kosovskim izborima, a takođe ukazuju na poznavanje političke dinamike na Kosovu, ključnih političkih lidera i njihovih programa.

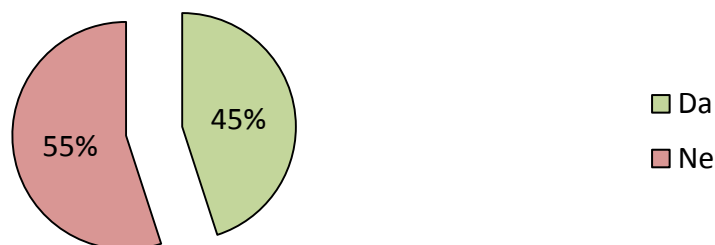
Druga tendencija, koja je primećena i zabeležena u ovoj studiji, odnosi se na slabu podršku od strane zajednica sa severa, što se tiče koalicione saradnje sa vodećim političkim opcijama kosovskih Albanaca. Ovo je doprinelo opštem nepoverenju i žustrim etničkim odnosima na Kosovu, ali i neprijateljskim govorima tokom izborne kampanje. Parlamentarni izbori 2017. su potvrdili da glavna politička shvatanja kosovskih Srba i Albanaca, i dalje teže snažnim nacionalnim osećanjima u procesu kampanje. Dok rukovodstvo partija posmatra ovakav izbor kao uspešnu reklamu, posledice ovakvog govora su ozbiljne kada se radi o etničkim odnosima. Etničke netrepeljivosti tokom naizmeničnih izbora na Kosovu i Srbiji, ostavljaju malo vremena za podsticanje istinske etničke saradnje. Prema tome, može se sa pravom reći da izborna remećenja u Srbiji i na Kosovu, postižu upornu etničku netrepeljivost i da političke elite u Prištini i Beogradu nisu iscrpeli sav politički kapital iz međusobnih sukobljavanja.

Konacno, Izborni proces na severu Kosova je ocenjen kao neodgovarajući, sa neregularnostima na izbornim mestima (sudeći prema sagovornicima koji su učestvovali u ovom istraživanju), i različitim oblicima pritiska na glasače u predizbornom periodu. Dominantan oblik pritiska na glasače bio je prisiljavanje da se glasa na prvom mestu. Uprkos velikom izboru različitih partija koje su bile kandidovane za mesta u skupštini za nevećinske zajednice, glavno opažanje jeste da opcija koja ima podršku Beograda, predstavlja manji rizik u poređenju sa novonastalim političkim partijama kosovskih Srba. Prema tome, podsticaj na glasanje treba da dovede do predvidljivih rezultata (glas za partiju koju podržava Beograd). Upravo zbog toga je došlo do neusaglašenih tumačenja predizbornih grešaka. Prema jednom tumačenju ovakve radnje su označene kao opravdani podsticaj glasačke kampanje, dok drugi posmatraju ove postupke kao nedopuštene, i vrstu zabranjenog pritiska.

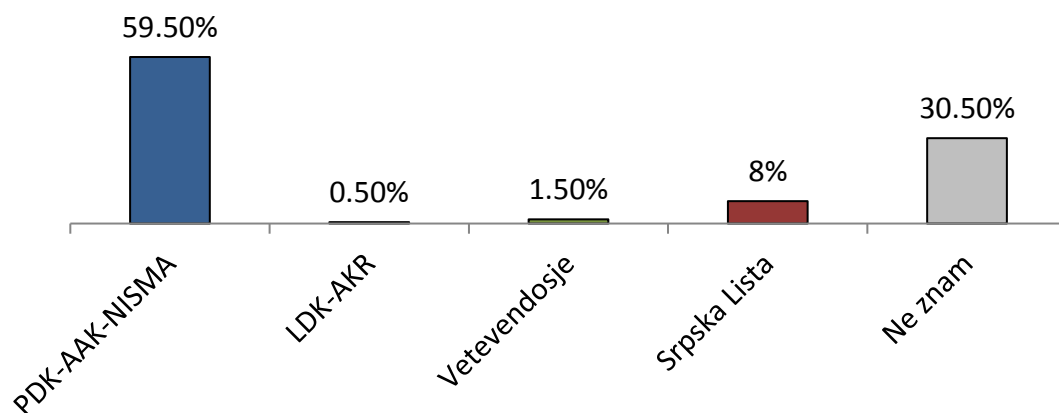
Rezultati :

Dominantan utisak vanrednih parlamentarnih izbora 2017. jeste povećanje učešća i interesovanja Srba sa severa Kosova za političke procese kosovskog ustavnog sistema. Prethodni kosovski izbori su bili održani sa aktivnim pritiskom i snažnom porukom uzdržavanja od glasanja. Politička zbivanja između Kosova i Srbije su se promenila u poslednje tri godine, pa samim tim nema više strogog protivljenja učešću kosovskih Srba u političkim procesima na Kosovu. Značajno povećanje izlaznosti na izborima (Dijagram 1), i sve veća svest o rezultatima izbora (Dijagram 2), govore u prilog ovoj tendenciji.

1. Da li ste glasali na kosovskim vanrednim parlamentarnim izborima, 11. Juna, 2017.?

2. Koja je politička partija/koalicija osvojila najveći broj glasova na Kosovskim parlamentarnim izborima

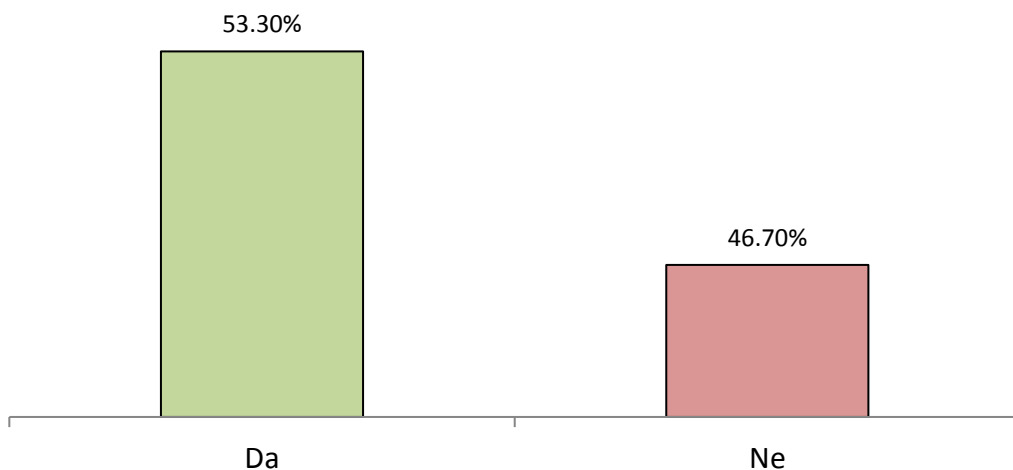

Pitanje "Da li ste glasali na Kosovskim vanrednim parlamentarnim izborima, u junu 2017.?" (Dijagram 1), je bilo pitanje od značaja i za rezultate ovog istraživanja, s obzirom da su podaci precizno određeni zvaničnim izveštajem Centralne izborne komisije. Rezultati istraživanja ukazuju na izlaznost od 45% i odgovaraju preliminarnim podacima Centralne komisije, koja je procenila da je ukupna izlaznost u četiri opštine na severu Kosova oko 43%.

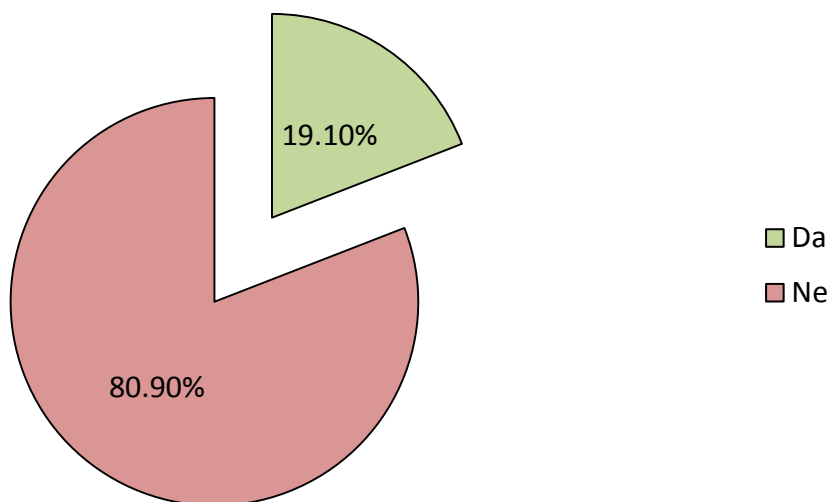
O izbornom procesu

Što se tiče pravičnosti i regularnosti izbornog procesa, zapažanja stanovništva su veoma negativna. Na pitanje: Da li ste primetili neregularnosti na biračkim mestima? (Dijagram 3), 53,3% ispitanika koji su glasali na izborima u junu, odgovorili su pozitivno, a na pitanje da li su bili izloženi nekom obliku pritiska da bi glasali na izborima (Dijagram 4), jedan od pet ispitanika je odgovorio pozitivno.

3. Da li ste primetili neregularnosti na glasačkim mestima?

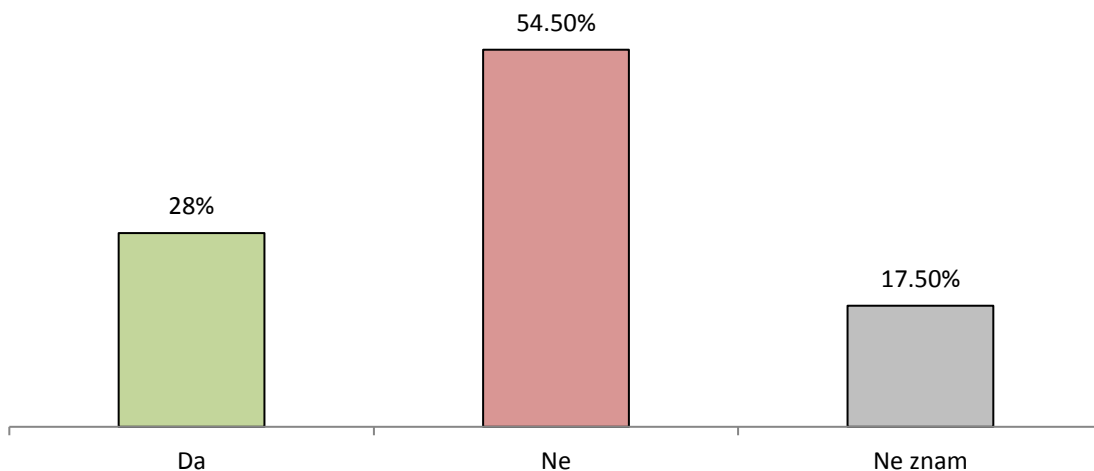

4. Da li ste bili izloženi nekoj vrsti pritiska da učestvujete na izborima?

Da bi odgovori na ova pitanja bili kvalifikovani potrebno je suštinsko poznavanje izbornog procesa i njegovih pravila. Izuzetno veliki broj ispitanika ukazuju na kršenje pravila i neadekvatno ponašanje na biračkim mestima, što utiče na poverenje društva u izborni proces. Odlučujuća većina ispitanika (54,5%) je izjavila da stranke koje su se kandidovale, nisu imale jednak tretman u predizbornoj kampanji (Dijagram 5). U intervjuu sa A.R. (26), građanskim posmatračem na biračkom mestu u Zubinom Potoku, T.D. posmatrač u Severnoj Mitrovici, je izveštavao o ponašanju i sprovođenju proceduralnih prekršaja (predlog za koga da se glasa od lokalnih lidera na biračkim mestima, pitanja da li je dozvoljeno da se slika glasački listić, itd.).

5. Po Vašem mišljenju, da li su sve političke partije koje predstavljaju srpsku zajednicu imale isti tretman u predizbornoj kampanji ?

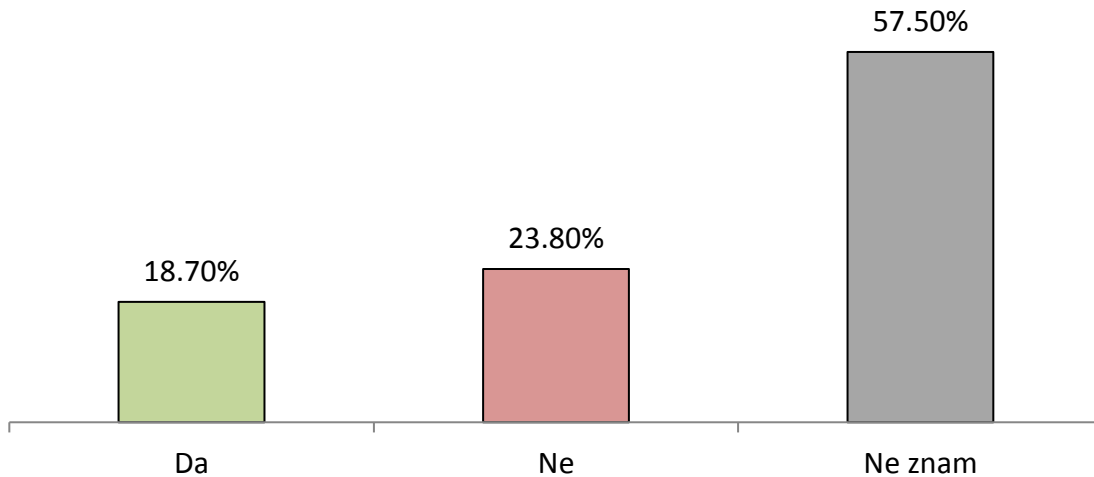

Očekivanja

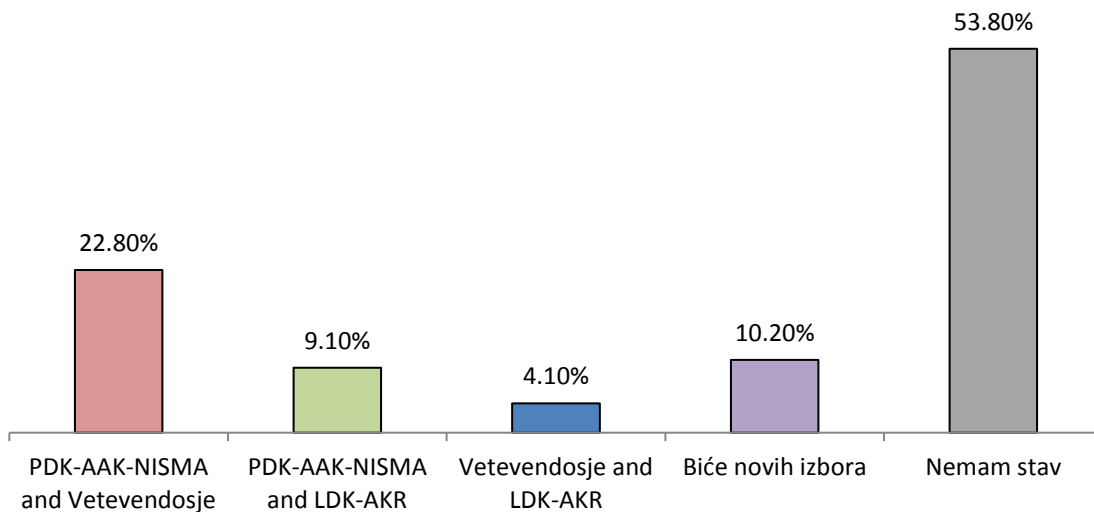
Set pitanja koja istražuju očekivanja zajednica na severu Kosova u postizbornom periodu, otkrivaju pesimizam što se tiče rezultata izbora i njihovog uticaja na zajednicu kosovskih Srba. Takođe se stiče utisak rezervisanog odnosa prema sposobnostima Srpske Liste, koja bi trebala da zastupa Srbe, kako bi obezbedila postizanje i ispunjavanje interesa kosovskih Srba. Nije bilo objektivitvinih sredstava za utvrđivanje da li je ovaj pesimizam rezultat uverenja da Srpska lista nije sposobna da ispuni date rezultate ili da je antagonizam između zajednica toliko jak da nijedna politička opcija ne može da promeni stav kosovskih Srba.

Očekivanja kosovskih Srba da će Srpska lista moći da pregovara o određenim ustupcima u zamenu za podršku u formiranju nove vlade Kosova, su veoma niska. Samo 18% ispitanika veruje da će Srpska lista biti odlučujući faktor u formiranju nove vlade. (Dijagram 6). U korelativnoj analizi, skoro 40% ispitanika smatra da će o novoj kosovskoj vladi odlučivati vodeće partije kosovskih Albanaca, dok 10% ispitanika očekuje zastoj u postizbornim pregovorima o formiranju nove vlade i samim tim veruju da će doći do novih izbora. (Dijagram 7). Većina ispitanika (53,8%) se suzdržava od bilo kog predviđanja.

6. Da li će Srpska Lista biti odlučujući faktor u formiranju nove vlade?

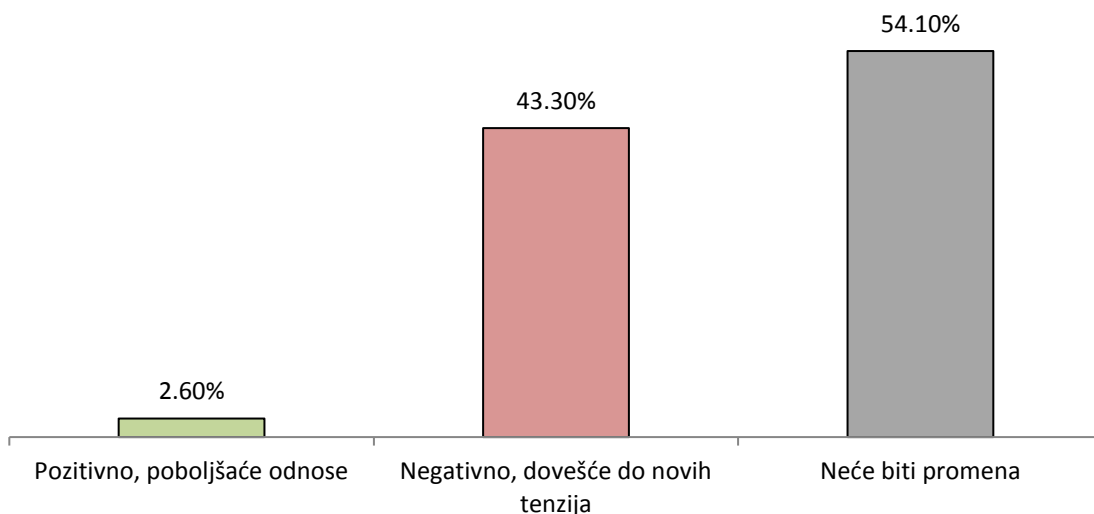
7. Po Vašem mišljenju, koje političke partije će formirati vladu Kosova?

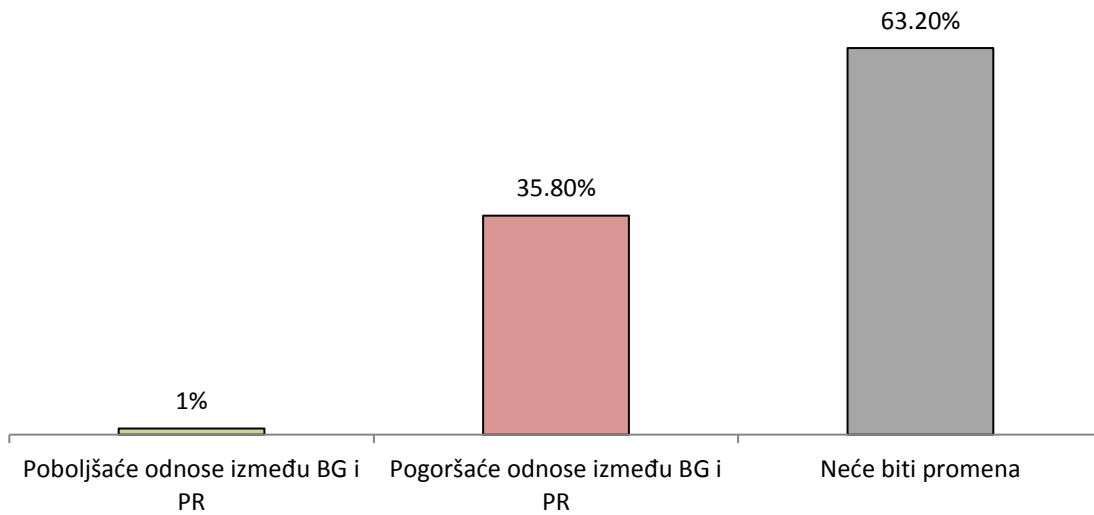
Što se tiče uticaja izbornih rezultata na buduće odnose između etničkih zajednica na Kosovu, pesimizam je ogroman. Samo 2,6% ispitanika je odgovorilo da će izborni rezultati poboljšati odnose između kosovskih Srba i Albanaca, dok se 97,4% odgovora odnosi na negativne uticaje ili na to da neće biti pozitivnih uticaja (Dijagram 8). Istovetni rezultati su dobijeni na pitanje kakav ce uticaj izborni rezultati imati na odnose vlada u Beogradu i Prištini (Dijagram 9). U intervjuu koji je obavljen sa izvršnim direktorom AKTIV-a, Miodragom Milićevićom, on je objasnio da takav defetizam o budućnosti zajednice kosovskih Srba potiče od upornog agresivnog govora vlade Prištine prema stanovništvu na severu

Kosova. Značajan deo pesimizma je nastao sa prvim rezultatima izbora, prema kojima je koalicija PDK-AAK-NISMA osvojila najveći procenat glasova. Kandidat ove koalicije za premijera Ramuš Haradinaj je ozloglašen i neprijatelj kosovskih Srba, koga Srbija traži zbog optužbi za ratne zločine. Prema rečima gosp. Milićevića, skorašnje Haradinajevo zatočenje u Francuskoj, na osnovu naloga za hapšenje iz Srbije i eskalacija retorike koja je pratila čitav slučaj, učinila je da kosovski Srbi zauzmu neprijateljski stav prema takozvanoj „ratnoj koaliciji“ PDK-AAK-NISMA koju vode bivši komandanti OVK. Na osnovu prvih rezultata, Srbi sa severa Kosova vide Ramuša Haradinaja, kao novog kosovskog premijera (Dijagram 10). Ista korelacija se može primetiti i kada se radi o prognoziranju uticaja rezultata izbora na dijalog između Beograda i Prištine, gde oko 20% ispitanika smatra da će se dijalog verovatno nastaviti u 2017. godini (Dijagram 11).

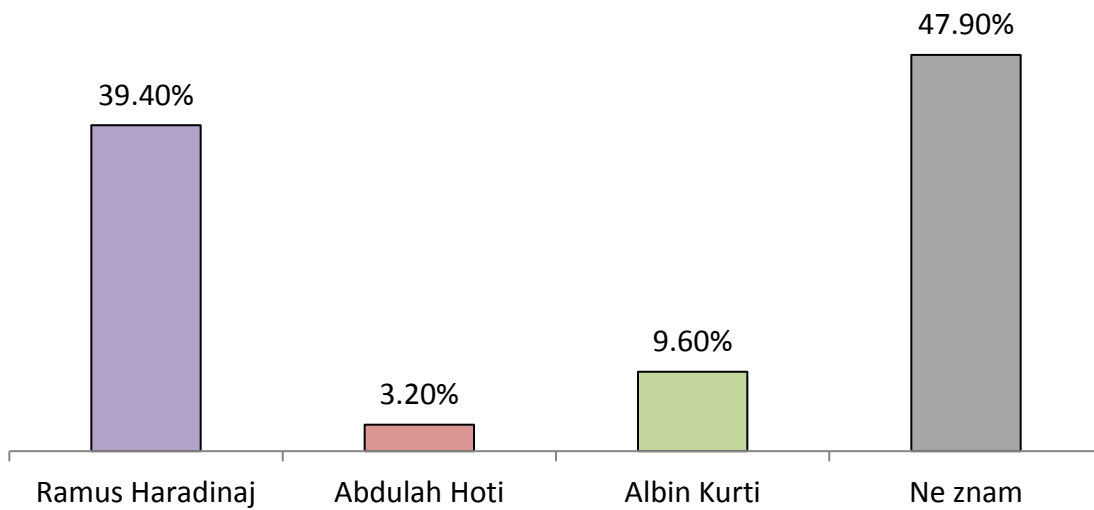
8. Kako će rezultati kosovskih parlamentarnih izbora uticati na odnose između Srba i Albanaca na Kosovu?

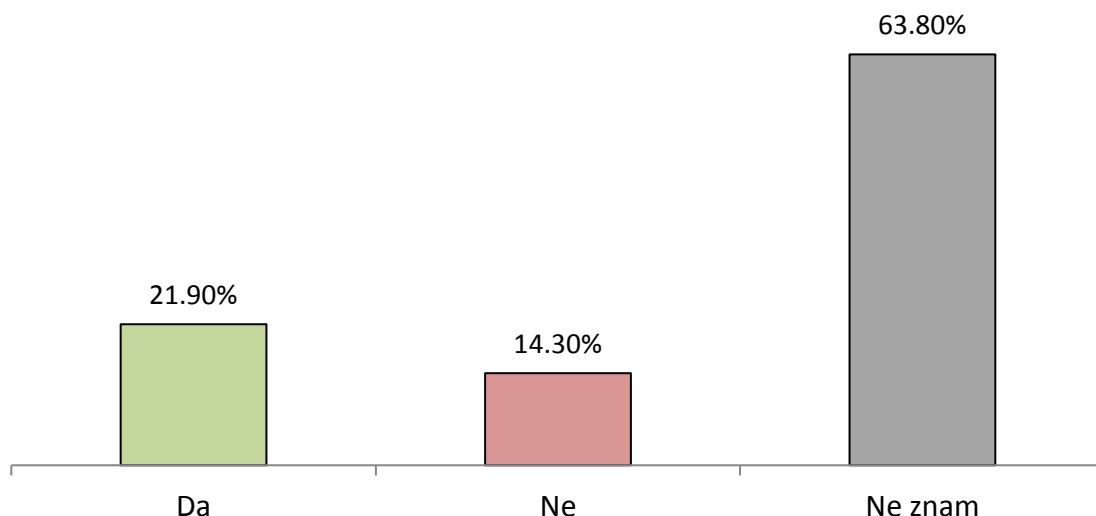
9. Kako će rezultati kosovskih parlamentarnih izbora uticati na odnose između Beograda i Prištine?

10. Po Vašem mišljenju, ko će biti sledeći premijer Kosova?

11. Da li će se Briselski Dijalog nastaviti i u 2017.godini? Will the Brussels Dialogue continue in 2017?

Na pitanje otvorenog tipa „Šta biste smatrali prioritetnim ciljevima predstavnika srpske zajednice u kosovskom parlamentu?“, pretežni odgovori su bili neodređeni i široko formulisani, na primer: „Poboljšanje položaja kosovskih Srba“ i „poboljšanje sigurnosti i bezbednosti zajednice kosovskih Srba“. Po mišljenju ispitanika, pitanja koja bi trebalo da budu prioriteti političkih lidera kosovskih Srba, su proces povratka Srba, formiranje Zajednice srpskih opština i otvaranje radnih mesta.

U zaključku, izgleda da povećano učešće kosovskih Srba sa severa u izbornom procesu na Kosovu nije rezultat većeg poverenja i saradnje među zajednicama, već posledica pritiska i otvorene podrške zvaničnog Beograda za učešćem srpske zajednice. Osećaj za neko „veće dobro“ koji je bio prisutan u govoru tokom izbora (Beograd-Mitrovica) takođe je doprineo povećanom odzivu, ali nuspojave ovakvog pristupa, i antagonizam zajednica, će se odraziti u budućnosti.

Apatija i pesimizam su sveprisutni u zajednicama na severu Kosova kada se radi o očekivanjima po pitanju formiranja nove vlade Kosova i položaja zajednice kosovskih Srba u naredne četiri godine. Na osnovu polemika posle izbora, očekivanja kosovskih Srba da će njihovi interesi u procesu normalizacije odnosa između Srbije i Kosova, su slaba. Uprkos napretku u saradnji na političkom nivou, odnosi između zajednica na Kosovu i dalje predstavljaju ozbiljan izazov za novu kosovsku vladu, međunarodnu zajednicu i izabrane srpske lidere.